

Gotowość szkolna

marzec 2021r.

Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 3

w Starogardzie Gdańskim

Aleksandra Bednarska-Nowak - psycholog

Dobry start w szkole jest niezwykle ważny dla rozwoju dziecka. Jeśli jest ono psychicznie i fizycznie gotowe do podjęcia nauki, bez trudu i z radością opanowuje podstawy edukacji. Może bez przeszkód realizować potencjał intelektualny i osobowościowy. Ma wielką szansę na to, by w przyszłości osiągnąć sukcesy edukacyjne, zawodowe i osobiste na miarę swoich wrodzonych możliwości.

Co to jest gotowość szkolna?

Gotowość do nauki nie jest jednak czymś, co dziecko osiąga automatycznie w pewnym wieku (np. po ukończeniu 6 lat).

Decyduje o niej wiele czynników – nie tylko wrodzone możliwości dziecka, ale także (w bardzo dużej mierze) to, jakie doświadczenie zdobyło do tej pory dzięki pomocy dorosłych.

Gotowość szkolna to inaczej stopień rozwoju dziecka niezbędny do podjęcia obowiązków, związanych z rozpoczęciem nauki w szkole.

Od czego zależy gotowość szkolna?

Dobre przygotowanie do podjęcia nauki w szkole stanowi wynik interakcji między dzieckiem a środowiskiem rodzinnym i wychowaniem przedszkolnym.

Z tego powodu używane dawniej pojęcie „dojrzałość szkolna” zastąpiono terminem **gotowość szkolna**. Zależy ona od:

- wieku kalendarzowego dziecka i indywidualnego tempa rozwoju fizycznego i psychologicznego,
- aktywności dorosłych, stwarzających dziecku warunki do rozwoju – im bogatsze (w sensie intelektualnym) środowisko, im więcej czasu poświęcają kilkulatekowi dorośli na wspólne rozmowy, zabawy, rysowanie, uczenie, wycieczki, tym szybciej osiągnie on gotowość szkolną.

Elementy składowe gotowości szkolnej

Na dojrzałość szkolną składają się osiągnięcia rozwojowe w trzech sferach:

umysłowej, fizycznej i emocjonalno-społecznej.

Dziecko gotowe do podjęcia nauki powinno przejawiać następujące zdolności i umiejętności:

1. Dojrzałość szkolna w zakresie rozwoju fizycznego

- Rozwój ruchowy dziecka (tzw. duża motoryka) powinien charakteryzować się koordynacją ruchów, zdolnością utrzymywania równowagi, zwinnością ruchów na tyle, by dziecko bezpiecznie poruszało się wśród innych dzieci na terenie szkoły oraz mogło przez doświadczenia ruchowe poznawać stosunki przestrzenne.
- Ruchy rąk (tzw. mała motoryka) powinny być sprawne na tyle, by umożliwić odpowiedni poziom rysowania, pisania drobnych elementów w linijkach; ruchy powinny być skoordynowane i płynne (od tego zależy tempo pisania i odporność ręki na zmęczenie).

2. Dojrzałość szkolna w zakresie procesów poznawczych

- **Uwaga**

Dziecko powinno umieć skupiać uwagę przez około 30 minut oraz w pewnym zakresie samo sterować uwagą (tzw. uwaga dowolna), aby skłonić się do zajmowania także tymi sprawami, które są dla niego mniej ciekawe i nie przykuwają uwagi automatycznie.

- **Pamięć.**

Dziecko powinno umieć sterować procesem zapamiętywania – umieć celowo zapamiętać materiał. Trzeba zaznaczyć, że sprawność zapamiętywania zależy od koncentracji uwagi – jeśli dziecko nie zwróci jej na materiał, nie zostanie on zmagazynowany w pamięci trwałej.

- **Spostrzeganie wzrokowe (percepcja wzrokowa)**

Dziecko powinno dokonywać analizy i syntezy znaków graficznych na tyle, by różnicować elementy liter. Dziecko powinno spostrzegać, organizować i rozumieć otaczającą je rzeczywistość – w rozwijaniu tej zdolności pomocne są m.in. zabawy w szukanie różnic między obrazkami, układanie puzzli, wyszukiwanie figur geometrycznych, z jakich składają się obiekty na obrazkach.

- **Spostrzeganie słuchowe (percepcja słuchowa)**

Dziecko powinno potrafić odróżniać słuchowo wszystkie głoski (ta zdolność nosi nazwę słuchu fonemowego), dzielić wyrazy na głoski (analiza słuchowa) oraz łączyć głoski w wyrazy (synteza słuchowa).

Od powyższych możliwości w dużej mierze zależy sprawność czytania i pisania.

- **Myślenie**

dziecka powinno charakteryzować się możliwością operowania informacjami tak, by możliwe stało się rozumienie prostych pojęć, prostych zasad, reguł, prawidłowości.

- **Mowa**

powinna pełnić już funkcję komunikatywną. Dziecko powinno porozumiewać się pełnymi zdaniami, mieć odpowiednio duży zasób słów i znać na tyle pojęć, by korzystać z poleceń i komentarzy nauczyciela oraz rozumieć czytane teksty. Powinien prawidłowo wymawiać głoski, by je prawidłowo analizować i syntetyzować w procesie nauki pisania i czytania.

3. Dojrzałość szkolna w zakresie emocjonalno-motywacyjnym

U progu nauki szkolnej dziecko powinno umieć przynajmniej do pewnego stopnia:

- opanowywać emocje – szczególnie złość i agresję,
- powinno osiągnąć stan równowagi nerwowej umożliwiający dzieciom opanowanie reakcji emocjonalnych: płacz, wypowiedanie się w niewłaściwych momentach.
- mieć poczucie obowiązku i odpowiedzialności za siebie,
- dzieci gotowe do szkoły lubią także poznawać otaczający świat, wytrwale badać i dociekać.

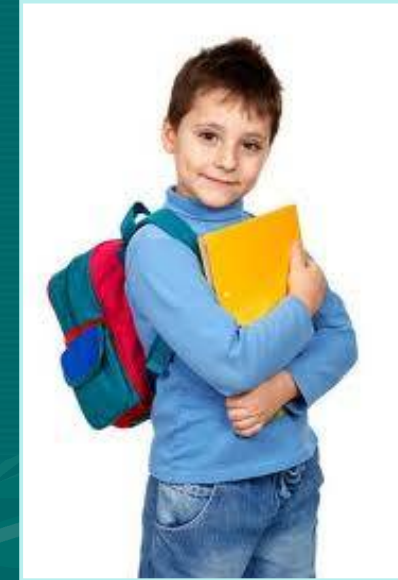
4. Dojrzałość szkolna w zakresie rozwoju społecznego

- **Poczucie przynależności do grupy** – dzięki niemu uwagi skierowane do całej klasy dziecko odnosi także do siebie.
- **Umiejętność współżycia w grupie.**
- **Zdolność do porównywania siebie z innymi**, która jest podstawą samooceny i jednym z głównych czynników motywacyjnych w życiu człowieka.

Na dojrzałość szkolną mają wpływ pewne czynniki, do których należą m. in.:

- **czynniki indywidualne** – są to przekazane drogą genetyczną lub wrodzone właściwości organizmu, a przede wszystkim ośrodkowego układu nerwowego, podłoża wyższych czynności psychicznych. Należą tu również potrzeby, skłonności i dążenia dziecka,
- **czynniki środowiskowe** – chodzi tutaj głównie o wpływy rodziny i przedszkola. Literatura podaje 3 główne grupy czynników rodzinnych mających wpływ na dojrzałość szkolną dziecka. Są to:

- **Warunki materialne** - od poziomu dochodów, sytuacji mieszkaniowej, wyposażenia gospodarstwa domowego zależy, jak rodzina będzie zaspokajała potrzeby dziecka, a więc czy będzie ono racjonalnie odżywiane, zaopatrzone w potrzebną odzież, czy będzie miało warunki do nauki, odpoczynku i zabawy.
- **Warunki kulturalne** jest to poziom wykształcenia rodziców, kultura językowa rodziny, potrzeby kulturalne, zasady wychowania dzieci, sposób spędzania czasu wolnego.
- **Warunki społeczno – psychologiczne** to: struktura rodziny, osobowość rodziców, stosunki między rodzicami, postawy rodziców wobec dzieci oraz atmosfera panująca w domu. Dla osiągnięcia dojrzałości szkolnej istotne jest, w jakiej rodzinie dziecko wychowuje się: rodzina z obojgiem rodziców, mało- czy wielodzietnej, dwu- czy trzypokoleniowej. Istotnym czynnikiem wpływającym na dojrzałość szkolną dzieci jest fakt uczęszczania do przedszkola. Dzieci o długiej karierze przedszkolnej wyróżniają się lepszym uspołecznieniem niż inne dzieci oraz lepszym przygotowaniem do szkoły.

Wspieranie dzieci w osiąganiu gotowości szkolnej - zadania dla rodziców.

- zapewnienie dzieciom poczucia wartości, zadowolenia, radości i ufności we własne siły poprzez okazywanie dumy z ich osiągnięć;
- rozwijanie umiejętności społecznych i wielokulturowych, wyrażania siebie, szacunku dla innych, umiejętności komunikowania się;
- kształtowanie umiejętności językowych i komunikacyjnych, rozwijanie słownictwa, i zdolności ujmowania relacji przyczynowo-skutkowych;

- nie stawianie dzieciom rygorystycznych wymagań, nie ocenianie poprawności i nie formułowanie negatywnych ocen za brak oczekiwanych umiejętności;
- obserwowanie zachowań i umiejętności dziecka w praktycznych, codziennych sytuacjach, znanych dziecku.
- wspieranie aktywności i samodzielności dzieci – zachowanie równowagi między aktywnością dorosłych a aktywnością dzieci,
- stopniowe przechodzenie od aktywności do podejmowania zadań – poprzez celowe, zaplanowane zabawy,

Dziecko szybciej rozwijające się zmuszone do przebywania w grupie mniej dojrzałych rówieśników i powtarzania treści, których dawno się już nauczyło, będzie się nudzić i może stracić motywację do nauki.

Dlatego ważne jest, by dać mu możliwość maksymalnego wykorzystania jego szans przez wcześniejsze skierowanie do szkoły – ale tylko wówczas, gdy samo tego chce i przejawia pełną dojrzałość.

Bibliografia

1. B. Janiszewska, *Ocena dojrzałości szkolnej. Seventh Sea*, Warszawa 2006.
2. E. Koźniewska (red.), *Skala Gotowości Szkolnej. CMPP-P*, Warszawa 2006.
3. B. Wilgocka-Okoń, *Gotowość szkolna dzieci sześćioletnich*. Wydawnictwo Akademickie „Żak” , Warszawa 2003.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ 😊

